

'Onverantwoord om prijs

Leveren voor vaste prijscontracten is niet winstgevend; meestal haal je net je kosten eruit. Maar alles aan de markt overlaten brengt grote risico's met zich mee – in een slecht jaar kan de prijs zomaar naar de bodem zakken. Aardappelteler Jan van Kempen uit Zuidoostbeemster pleit ervoor die risico's op de termijnmarkt af te dekken.

„Neem nou seizoen 2011“, zegt Van Kempen. „In het voorjaar had je prijzen van 4, 5 cent. Daar kun je niet voor ondernemen. Naarmate je areaal toeneemt, wordt dat prijsrisico groter en dat risico moet je niet willen dragen.“ Hij nuanceert meteen: „Nou ja, dat geldt niet voor iedereen. Als je 60 jaar bent en je hebt geen opvolger, je teelt een beperkt areaal aardappelen en je denkt: „Mwuh, als het niets opbrengt, overleef ik het ook wel“, dan kun je rustig speculeren. Dan staat er niets op het spel.“ Maar voor veel boeren is continuïteit wel van belang.

De termijnmarkt is dan volgens Van Kempen bij uitstek een geschikt instrument om prijsrisico's af te dekken. Daarbij sluit je, via een broker, een verkoopcontract voor november, april of juni, voor de op dat moment geldende notering. Als de looptijd van het contract is verstreken, koop je je contract weer terug; de prijs van het contract is op dat moment gelijk aan de dan geldende prijs op de fysieke markten. Het verschil betaal je bij of ontvang je. Tegelijk verkoop je je werkelijke product. Winst of verlies op je termijncontract wordt dan gecompenseerd door de opbrengst op de werkelijke markt. Per saldo blijft dan de prijs over waarvoor je je termijncontract hebt afgesloten.

Eigenlijk waren opties een nog beter product, vindt Van Kempen. Op de termijnmarkt heb je een financiële reserve nodig omdat je de dagelijkse koerswijzigingen moet afrekenen. Als je instapt bij 16 of 17 cent – geen slecht niveau – en de koers loopt op tot 30 cent, dan is het depot dat je moet storten wel stevig. Aan het eind van de looptijd krijg je dat geld wel weer terug, maar ondertussen moet je die buffer wel hebben. Bij opties – die op de AEX in Amsterdam werden verhandeld – was zo'n buffer niet nodig. Maar daar werd te weinig gebruik van gemaakt en dus is de beurs met dat instrument gestopt.

Van Kempen bewerkt ongeveer 160 hectare grond. Op de helft daarvan teelt hij aardappelen, die hij vooral aan Aviko levert, waar hij voorzitter is van de telerscommissie. Hij doet ook de termijnhandel voor de pools van de aardappelverwerker.

De teler is al zo'n twintig jaar bezig met de termijnhandel. Hij kwam daarbij toen hij alternatieven zocht voor vaste-prijscontracten waarbij hij toch zijn risico kon afdekken. Hij begon rustig en deed met de jaren meer ervaring op.

Dat is ook hoe anderen zouden moeten beginnen, volgens Van Kempen. „Stap er gewoon eens in. En dan niet meteen met 40 contracten of zo, maar gewoon rustig beginnen met een contract of drie, vier. En ondertussen wel je verstand blijven gebruiken.“ Op die manier, denkt Van Kempen, kun je ervaring opdoen, zien hoe het spel gespeeld wordt. Er zijn allerlei mogelijkheden om je te oriënteren op de termijnmarkt, DCA geeft bijvoorbeeld door het hele land cursussen, maar uiteindelijk leer je het enkel door het te doen.

De teler weet ondertussen wel hoe de markten werken. Hij volgt de marktontwikkelingen met zijn smartphone – zo kan hij zelfs op de trekker kijken wat er gebeurt, en meteen zijn broker bellen als die actie moet ondernemen. „Je zoekt de momenten dat er reuring in de markt zit“, vertelt hij. „Als de contracten op hun einde lopen, kan het wel eens spannend worden. Goes ging dinsdag omhoog – dan weet je dat er een reactie komt.“ Zo let hij ook op andere marktmomenten. Als de areaalcijfers bekend worden bijvoorbeeld, of als het KNMI een paar weken goed weer voorspelt. „Je weet dat markten dan reageren; en dat zijn momenten waarop je in kunt stappen.“

De valkuilen op de termijnmarkt kent hij ook. Hij ziet wel eens boeren die een groot deel

van hun oogst afdekken. Die hebben dan bijvoorbeeld 10 hectare aardappelen en rooien gemiddeld 50 ton, dus dekken ze 500 ton af. Maar als je, door bijvoorbeeld ziekte of slechte weersomstandigheden, die hoeveelheid niet kunt binnenhalen, heb je problemen. „De termijnmarkt is meedogenloos“, vertelt Van Kempen. „Je kunt dan niet zeggen: 'Ja, maar mijn oogst is mislukt'; je moet gewoon afrekenen.“ Het is veel verstandiger om een meer bescheiden deel af te dekken via de termijnmarkt en voor de rest andere instrumenten te kiezen.

En je moet je bewust zijn waar je de markt voor gebruikt. Van Kempen ziet vaak dat als de markt stijgt, mensen de neiging krijgen om hun contracten terug te draaien en zelfs een kooppositie in te nemen. Daarmee denken ze extra te profiteren van stijgende koersen. Maar dat heeft nog maar weinig te maken met het afdekken van risico. „Op dat moment ben je aan het speculeren“, stelt Van Kempen. „Op zich niets mis mee – als je daar vertrouwen in hebt, moet je het zeker doen – maar dat onderscheid moet je wel goed maken.“ Het gevaar is altijd dat je niet zeker weet wat de markt gaat doen.

Dat wil niet zeggen dat termijncontracten altijd de meeste winst garanderen. Integendeel, dit seizoen heeft Van Kempen achteraf gezien geld ingeleverd. Hij heeft een deel van zijn oogst Victoria's afgedekt op de termijnmarkt, 27 cent – een niveau dat, zoals hij zegt, helemaal niet verkeerd was. Maar de fysieke prijzen liggen nu hoger, en dus had hij zonder contract meer opbrengst gehad. „Maar nu ga ik niet zeggen: 'Tja, dat had ik toch niet moeten doen'“, denkt de teler. „Dat is redeneren met de kennis achteraf. Ik heb toen een bodem in de prijs glegd. Toen ik dat contract afsloot, was ik daar tevreden mee, dus dan moet ik dat nu ook zijn. Het is de keuze die je maakt om rustig te kunnen slapen.“ ■

risico's niet af te dekken'

„Er zijn allerlei mogelijkheden om je te oriënteren op de termijnmarkt“

Uitgesproken

In de rubriek Uitgesproken komen mensen aan het woord met een uitgesproken opvatting, mening of visie over zaken die in de akkerbouwsector spelen. Het doel is een podium te bieden voor nieuwe visies, krachtige pleidooien, opmerkelijke drijfveren, wringende ergernissen en andere zaken die de akkerbouw 'in het hoofd en in het hart' raken. Wilt u zichzelf ook een keer uitspreken? Mail de redactie redactie@akkermagazine.nl en wij nemen contact met u op.